

KSIENI (35) *sb f*

ksieni (30), **ksini** (5); *ksieni ZapWar, Murm, BartBydg, RejKup, RejWiz* (2), *BielKron* (5), *Mącz* (4), *HistRzym, BudBib* (3), *SkarŻyw* (2), *KochTr, WisznTr, Calep* (2), *KochFrag* (2), *JanNkar* (2), *KlonFlis*; *ksini KrowObr* (3), *RejZwierc, JanNkarKoch*.

kf-, kś- (21), x- (8), kx- (5), ksz- (1).

-e- (24), -ę- (6).

-é- (4), -e- (2); -é- *JanNkar*; -e- *KochTr*; -é- : -e- *Mącz* (3 : 1).

sg N ksiéni (18). ◇ G ksieni(e)j (2) *ZapWar, BielKron*; ksiéni (1) *KlonFlis*. ◇ A ksiénią (5). ◇ I ksiénią (3). ◇ L ksiéni (1). ◇ V ksiéni (1). ◇ pl N ksiéni(e) (3). ◇ I ksiéniami (1).

Sł stp notuje, Cn: księni, Linde XVI(XVIII; wstawka z XVIII) – XVIII w.

1. *Przełożona żeńskiego klasztoru; maxima sacerdos Murm, BartBydg; antistita Calep, Cn; abbatissa, sacerdotissa Mącz; antistes perita Cn* (17) : *RejKup* 1 6; *RejWiz* 39; [*Henryk klasztor założył*] przywiódł do niego panny z Bámberku/ z których była pierwszą kfięnią Petrufyá albo Petrulá Niemkini. *BielKron* 358; Lathá 1268. Solomá Hálicka kfięźná vmárlá/ fioftrá Pudykowá/ która była Kfięnią w kłařtorze Závichořcie *BielKron* 363, 358; *HistRzym* [39].

Zwrot: »ksinią święćić, czarować« (2 : 1): *Ták tedy naprzod mowicie řtoiać/ kiedy Opáćichę albo Kxinią řwięćicie. (marg) Kxinią tak tzáruiecie. (-) KrowObr* 147v, Ss2.

Wyrażenia: »panna ksieni« (2): *Maxima sacerdos eyn eptifchen ader priorin Pánná xyeny. Murm* 173; *BartBydg* 134b.

Szeregi: [»ksieni, abbatyza«: Y tegoż dnia wřzytko co miálla [S. Salomea] kfięniey Abbátyzie oddálla. SkarŻyw 1585/982.]

»ksieni i (a) matka« [*szyk* 1 : 1] (2): *ktore wřzytki były wpiřmie vczone/ y mátkámi/ á kfięniámi wiela kłařtorow w niemcech/ řilná lidzbę pánienek y wdow do czyřtořci pozjřkuiáć [!]/ zořtáły. SkarŻyw* 518, 518 *marg*.

»opacicha, (albo) ksieni« [*szyk* 2 : 1] (3): *KrowObr* 147v; *Abbatifřa p. Opáćichá/ Xieni, sed latinus, Sacerdos maxima. Mącz* 1c, 11d.

»przeorusza, ksieni« [*szyk* 1 : 1] (2): *Abbatissa – Przeorufza kfieny. Calep* 3a, 77b.

2. *Księźna, władczyńi* (11) : *Mázowiecka Sláchtá přećiw Annie kfięźnie Mázoweckiey řie wzburzyłá/ [...] chćieli áby řtářzy řyn Stániřlaw ich přećiożonym był. A gdy Kfięni nie chćiálla ná to przyzwolić/ rzućili řie á gwałtem chćieli wzyáć Stániřlawá ná přećiożeńřthwo* *BielKron* 416v; *Y będá krolowie piářtuny twemi/ á krolowe ich (marg) wł: Křienie ich. (-) [dominae (marg) reginae (-)] mámkámi twemi BudBib* Is 49/23, I 8c *marg* [2 r.].

Zestawienie: »ksieni wielka litewska« (1): *Helená kfieni wielką Lithewřka/ bacząc go [króla Aleksandra] řmiertelnego/ ruffýlla řie teź zá nimi. BielKron* 403.

W przen (6) : *RejWiz* 27v; *Pátrz iák o tá dropia křini/ Chodzi by Paw miedzy řwemi RejZwierc* 231.

Wyrażenia peryfr. oznaczające śmierć: »sroga ksieni« (2): *KochTr* 8; *Cźłowiek mdła rzecz/ iuź řie řmući. Wefólla twarż přećko zmieni/ Gdy tá przydzie řroga křieni. WisznTr* 26.

»ksieni umarłych, cieni« (1 : 2): O prawo krzywdy pełne: o znikomych cieni Sroga/ nie vbłagána/ nie vżyta kśieni *KochTr* 8; Kiedy cię twoiá biédna Hánná opuściá. O prawo krzywdy pełné/ o nieznośna kśieni Mdłych bogów/ y pod ziemią miełzkájących cieni. *KochFrag* 52, 45.

3. *Kapłanka* (3) : Vestalis, Mnifzká/ xiéni álbo popowá tey Boginiej Vestae. *Mqcz* [489]d, 363c; Do Wenułowey Xieni niegdy pływał Drogi Leander y morze przebywał *KlonFlis* C3.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (4) : *ZapWar* 1508 nr 2039; Iełli kzykác, dobrze łtoi, tedy y kśiádz y kśieni/ etć. bo iáko/ łz/ miáľzo brzmi: y to fámo/ á nie/ k/ czyni, że łie włáfnie k/ y łz/ wymawia *JanNKar* F4v, F4v; Włzakże maľo nielepiéy piľac xiádz/ xini/ axamit/ niźli pres ks. *JanNKarKoch* F4v

Synonimy: 1. *abbatyza, matka, opacicha, pryjoryni, przeorusza.*

Cf **KSIĘŻNA**

TZ, WG